

ლოლა ხაჭაპურიძე
ლუიზა ხაჭაპურიძე

XX საუკუნის იმერეთის დელოვალ -
ნესტან კვეციანი

ჩვენი სტატია სამეცნიერო კვლევა არაა, ის მეოცე საუკუნის ქუთაისის ისტორიის იმ ფურცელზე მოგითხრობთ, რომელსაც აღამაზებდა მსახიობი და პოეტი ნესტან კვეციანი. მცირე დოზით ვენებით ყველაფერს, რაც ქმნიდა ქალბატონ ნესტანს, როგორც ქუთაისის კოლორიტულ პიროვნებას, ყველასათვის საყვარელ “ფუფალას”, რომლის სახელთანაც მისი რეგალიების სრული ჩამოთვლაც კი ზედმეტია.

ესაა სიყვარულის გამოხატულება ჩვენი ქალაქისა და მისი მკვიდრი ქალბატონისადმი, რომელსაც ბავშვობიდან ვიცნობდით, იმ წრეში ვიზრდებოდით, სადაც ის ტრიალებდა და რომელიც ძალზე ახლობელი იყო ჩვენთვის.

“გამარჯობა, ბოვშებო!” ეტყოდა ხოლმე ერთად შეკრებილ თავის მეგობრებს და იქვე, შორიახლო მოთამაშეს, აღარც კი გვიკვირდა, ჩვენზე დიდი ხნით უფროსი ადამიანები “ბოვშებოთი” რომ მიმართავდნენ ერთმანეთს.

მერე წლები გავიდა... მაგრამ ნესტან კვეციანი და მისი მეგობრები ისევ “ბოვშებად” დარჩნენ ჩვენს მეხსიერებაში.

“ფუფალა” შეარქვა პოეტმა ზურაბ კუხიანიძემ: “ფუფალა ხარ ისეთი, რომელსაც მიოლაც კი არ გამოგიგონებიაო” – ეუბნებოდა ხოლმე.

ნესტან კვეციანს ყველაფერი ჰქონდა, რაც სჭირდებოდა: უზარმაზარი ბიბლიოთეკა, საკუთარი წიგნები, დიდი სახლი, თეატრი რომ ჰქვია და ხალხის უდიდესი სიყვარული.

ზამთარში ეს სიყვარული ათბობდა. ფული არ სჭირდებოდა, ალბათ, იმიტომაც არ ჰქონდა. სამწუხაროდ, ამის გამო მისი იუბილე ვიდეოფორზეც არ აღბეჭდილა. ფული თვითონ არ ჰქონდა, მაგრამ მცირედსაც სხვას უნაწილებდა.

მარტოობის ტკივილი, იცოდა, რაც იყო და სხვისთვის ამ ტკივილის შესამსუბუქებლად წყალწითელას მოხუცთა თავშესაფარს სტუმრობდა ხშირად. მოვიტანთ ნაწყვეტს მისი ინტერვიუდან: “რაც მაქვს, ისიც ზედმეტად მიმაჩნია. მადლობელი ვარ უფლის, რომ დიდებული სამეგობრო მყავდა და მყავს. ბევრი წავიდა ჩემი მეგობრებიდან იმქვეყნად – გოგოებიც, ბიჭებიც. ახლა ათასმაგად მიხარია იმათი დანახვა, ვინც 70 წლის ასაკში შემომრჩა. ყველაზე მდიდარი მათი მეშვეობით ვარ. ადამიანთა ურთიერთობაზე უკეთესი არაფერია ამქვეყნად” (გაზ. “იმერეთის მოამბე“, 2009).

2009 წელს საიუბილეო საღამო გადაუხადა ქალაქმა. სცენაზე ერთმანეთს ცვლიდნენ თეატრალიზებული წარმოდგენები კინოკადრები, მსახიობები, ნესტანისავე პროზა, პოეზია, მინიატურები...

მეგობრები იხსენებდნენ და ახსენებდნენ.

ეს არ იყო ჩვეულებრივი საღამო იუბილარით, რომელიც მილოცვებს იღებდა. ქალბატონი ნესტანი თავად იყო მოქმედი გმირიც, პოეტიც, მწერალიც, ჟურნალისტიც, კინოსა და თეატრის მსახიობიც, მეგობრებთან ერთად თავადვე აცნობდა საკუთარ თავს მაყურებელს.

რეჟისორმა თორნიკე მარჯანიშვილმა და თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელმა გიორგი სიხარულიძემ არც ხარჯი დაზოგეს, არც თავი დაიშურეს, რომ იმ დღეს ქუთაისს ნამდვილი ნესტან კვიძე ეხილა: საკუთარი ტკივილითა და სიხარულით, ნაცნობი და უცნობი დეტალებით.

იყო ზარები ამერიკიდან, ესპანეთიდან. საბერძნეთიდან, მოსკოვიდან, ისრაელიდან, იტალიიდან, საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან, დეპეშების, ლექსებისა და მილოცვების ზღვა.

ორმოცზე მეტი როლი აქვს შესრულებული, მთავარიც და ეპიზოდურიც. თვითონვე ამბობდა: “არა აქვს მნიშვნელობა, ეპიზოდური როლი გაქვს თუ მთავარი, სცენაზე ისევე გვაქვს ჩვენი ადგილი, როგორც ცხოვრებაში. ეს იგივე ცხოვრებაა. მახსოვს, სპექტაკლში “ახირებული“ ერთ გავლამი ვღებულობდი ტაშს“.

“samaniSvilis dedinacvali", "maiakovski iwyebody ase", "piligrimi", "Cemi quTaisi", "amklebis dabruneba"... – სწორედ ამ ფილმებში შექმნა ისეთი დამახასიათებელი სახეები, რომელთა გამოც ბატონი რეზო ჭეიშვილი ბოლომდე საყვედურობდა, კინოს რომ არ გაჰყვა.

ნესტანი მეორე მწერალი ქალი იყო, მწერალ მარიამ გარიყულის შემდეგ, ქართული თეატრის 150-წლიან ისტორიაში, რომელიც თეატრში მოღვაწეობდა, თუმცა მარიამმა გათხოვების შემდეგ თეატრს თავი მიანება, ხოლო ნესტან კვიძე, 52 წიგნის ავტორი, მხოლოდ თეატრით სუნთქავდა.

ჯერ კიდევ სკოლის მოსწავლე იყო, როცა პუშკინის 125-ე წლისთავისადმი მიძღვნილ ღონისძიებაზე წამყვანიც თავად იყო, ზემფირას როლის შემსრულებელიც და სცენარის ავტორიც. იმ დროს თეატრის ხელმძღვანელი ცნობილი რეჟისორი კოლია გოძიაშვილი ყოფილა. ბატონი კოლია ნესტანის დედასთან მისულა და უთქვამს, თეატრში მოვიდესო.

18 წლისამ უკვე პირველი როლი შეასრულა სპექტაკლში “ხმა გულისა“ და იპოლიტე ხვიჩიასაც გაუწია პარტნიორობა. შემდეგ ამას კიდევ რამდენიმე სპექტაკლი მოჰყვა, თუმცა მაინც პედაგოგიურ ინსტიტუტში ჩააბარა პედაგოგიკა-მეთოდის ფაკულტეტზე.

თეატრის გარეშე მაინც ვერ შეძლო, სამეცნიერო კარიერა მიატოვა და იქ მიაშურა, სადაც გული მიუწევდა. როცა აკაკი ვასაძემ კულტურის სახლში ჰიუგოს პიესაში “ანჟელო“ ნესტანი ტიზბეს როლში ნახა, თეატრში მუშაობა შესთავაზა.

“თეატრი ჩემი სახლია. ღამეს ვიწრო დილეგში, ბინაში ვათევ, მაგრამ დიდ სახლში, რომელსაც თეატრი ჰქვია, ვცხოვრობ. ჩემი კოლეგები ჩემი ოჯახის წევრები არიან. ვერ წარმოიდგენთ, როგორ მიყვარს თითოეული

მათგანი. შვილი თუ ივალდებულებს მშობლებისთვის მას, რაც გიორგიმ და თორნიკემ ჩემთვის გააკეთეს“ (გაზ. “იმერეთის მოამბე“, 2009). მანამ კი 2001 წელს “წარმოდგენა გრძელდება“ იყო (რეჟისორი ლევან როხვაძე). ამით ნესტან კვიციანი და ბატონმა ლევანმა დასავლეთ საქართველოში მონოსპექტაკლებს ოფიციალურად ჩაუყარეს საფუძველი.

“მეფე ღირსი ანუ რაც მოგივა დავითაო“ (რეჟ. ავთანდილ სახამბერიძე) – ქალი რეკლამით, “კეთილშობილი მორიელი ბა“ (რეჟისორები: პაატა მილორაგვა და დალი ბასილაძე) – თავად ინალიშვილის ქალი, “არჩევანი მე“ (რეჟ. თორნიკე მარჯანიშვილი) – ექთანი, “37 წელი“ (რეჟ. გიორგი სიხარულიძე) – გადია, “დიდრო“ (რეჟ. თორნიკე მარჯანიშვილი) – ბებია. ეს ის როლებია, რომლებიც სამი წლის მანძილზე შეასრულა ნესტან კვიციანი. მის აქტიურობას დროის ამ მცირე მონაკვეთში როლების სიმრავლევც უსვამს ხაზს.

საიუბილეოდ ოცნება ჰქონდა – 52 წიგნში გაბნეული მისი ნაწარმოებები: პოეზია, პროზა, ესეები და მინიატურები ოთხტომეულში მოეყარა. ოცნებაც აუსრულდა – პირველი ტომის “777 მინიატურა“ გამოცემაში ელისო კილაძემ გაუწია დახმარება.

ერთხელ ნესტანმა გიორგი სიხარულიძეს 1945 წელს დადგმული სპექტაკლის “სამშობლო“ პროგრამა მიუტანა.. ბატონმა გიორგიმაც გამოჰკითხა, რა ახსოვდა ამ და სხვა სპექტაკლებიდან. ისიც მოუყვა, რას განიცდიდა, რას ხედავდა სრულიად ბავშვი; როგორ მოდიოდა დედასთან სახლში ნატა ვაჩნაძე, ბევრი დიდი მსახიობიც არ დავიწყნია. მაშინ გიორგიმ სთხოვა, ეს მოგონებები სასწრაფოდ დაეწერა. ასე შედგა მეორე ტომი-ესე “ლამაზი ფურცლები წარსულიდან“.

მესამე ტომი, მოთხრობების კრებული “წარმოდგენა გრძელდება“ ქუთაისის მერიამ დაუფინანსა. საიუბილეოდ მეოთხე ტომიც დაიდო, პოეზია – “დედოფლის აღსარება“ კი, რომ არა პროფ. ზაალ ლილუაშვილი, დედოფლის ოცნება ოცნებად დარჩებოდა.

მუდამ აქტიური ცხოვრებით ცხოვრობდა: პოეტი, პროზაიკოსი, მსახიობი, ჟურნალისტი, პედაგოგი, თუმცა მუდამ მეოცნებე და სევდიანი იყო; გული წყდებოდა, თავისი ენერჯია ოჯახს რომ ვერ მოახმარა – “შემძლო გამეჩინა ბევრი შვილი და ვყოფილიყავი დედა“.

ბევრი საყვედურობდა “გეშოვნა ქმარიო“, მაგრამ “ნაშოვნო“ ქმარი არ სჭირდებოდა, რადგან მუდამ სიყვარულზე ოცნებობდა. ვინც სიყვარულს ეფიცებოდა, ყველა მეგობრად მიაჩნდა. ალბათ, ბედიც ეს იყო... ვინ იცის, შეიძლება სხვა შემთხვევაში აღარ ყოფილიყო “ფუფალა“, სიყვარულის დედოფლად რომ აღიარეს იმერეთში, ვეღარ მოეცალა საყვარელი ლექსებისთვის და ქუთაისსაც ასეთად აღარ დამახსოვრებოდა...

დადიოდა საყვარელი ქალაქის ქუჩებში პრანჭია და მეოცნებე, მუდამ გაზაფხულის ფერებით მორთული და შეყვარებული, სამკაულებით დახუნძლული, განუყრელი შლაპითა და მარათი, მარად ახალგაზრდა, ისმოდა მისი: “რავა ხართ, ბოვებო?“ და ხვდებოდი, რომ ხარობდა ქუთაისი, მის ქუჩებში მისი ფუფალა, მისი ნესტან კვიციანი დააბიჯებდა.

**IA KHATCHAPURIDZE
LOLA KHATCHAPURIDZE****XX CENTURY QUEEN OF IMERETI
- NESTAN KVEIDZE**

Nestan Kveidze - a teacher, scientist, actor, poet, writer, journalist, queen of Imereti... played more than 40 roles, both main and episodic. She approached both types of roles equally, holding the honorable place both on the stage and in life. "Stepmother of Samanishvili", "Mayakovski had such kind of start", Pilgrim", "My Kutaisi", "Return of naughty" - these are the films, in which she created memorable roles and that's how she stayed in the history of Georgian film. She used to talk to the audience from the stage, from the screen, sometimes with poems, stories, articles, essays, miniatures, graphics... published several poetic selections. She dreamed about collecting her own works published in 52 books. This dream came true with the help of kind people to whom she was very grateful.

Fancy dressed and dreamer, she used to walk in the streets of her city, forever young colorite lit up with the colors of spring and it was clear that Kutaisi was in joy as Nastan Kveidze was walking in its streets.